

Markant dyk i 25-34-åri- ges beskæftigelse siden 2005

TEMAANALYSE

Siden 2005 er Danmark gået fra en 7. plads til en 20. plads i Europa, når det kommer til de 25-34-åriges beskæftigelsesgrad. Færre beskæftigede betyder ringere offentlige ydelser og højere skat for den øvrige befolkning.

Beskæftigelsen blandt 25-34-årige danskere ligger i europæisk bund

Ud fra arbejdsmarkedsbriller kan befolkningen groft sagt inddeles i tre grupper. Dem, som er i arbejde; dem som er ledige, men gerne vil arbejde; og dem som ikke kan arbejde.

For at velfærdsstaten kan løbe rundt, er vi afhængige af, at en relativ stor andel af befolkningen er i beskæftigelse. Hvis ikke denne betingelse er opfyldt, skal politikerne prioritere mellem at øge skattetrykket for dem, som er i arbejde (hvilket i sig selv kan føre til et mindre arbejdsudbud) eller gennemføre besparelser på de offentlige budgetter. Derfor vil SVM-regeringen, jf. regeringsgrundlaget, løfte beskæftigelsen med i alt 45.000 fuldtidspersoner. Heraf skal 11.000 findes gennem uddannelsesreformer.

25-34-årige er en interessant aldersgruppe, fordi der er tale om unge voksne, som må ventes at være færdiguddannede samt have et godt helbred¹.

Ifølge Eurostats arbejdskraftundersøgelse er Danmark gået fra en 7. plads i 2005 til 20. plads i 2022 blandt EU/EØS-lande, når det kommer til de 25-34-åriges beskæftigelsesgrad². Dette på trods af en buldrende højkonjunktur, hvor beskæftigelsen er rekordhøj.

Hovedpointer fra analysen

- Danske unge i alderen 25-34-år er gået fra at have Europas 7. højeste beskæftigelsesgrad i 2005 til en 20. plads i 2022 (ud af i alt 30 EU/EØS-lande).
- Udviklingen hænger sammen med, at ledigheden, uddannelsestilbøjeligheden samt øvrige ydelsesmodtagere blandt danske unge er steget betragteligt. Andelen af 25-34-årige på offentlig forsørgelse er steget fra 24,9 pct. i 4. kvartal 2008 til 28,4 pct. i 4. kvartal 2022.
- Hvis de 25-34-årige danskere havde lige så stærk en beskæftigelsesgrad som de 25-34-årige schweizere, ville beskæftigelsen være ca. 40.300 fuldtidspersoner højere. Hvis beskæftigelsesgraden var den samme som i Holland ville beskæftigelsen være 43.500 højere. Det

¹ De længste uddannelser indebærer sammenlagt 18 års skolegang. Forudsat, at uddannelsen påbegyndes i alderen fem til seks år, vil en normeret uddannelsestid tilsige, at man er færdiguddannet som 24-årig.

² De første tre kvartaler af 2022. Når der henvises til EU/EØS-lande, er det i hele analysen inklusiv Schweiz, med mindre andet nævnes.

svarer til en BNP-virkning på mindst 41,2 mia. kr. (2022-niveau), eller 1,3 pct. og en saldo-virkning på 9,0 mia. kr. (2022-niveau)³.

I analysen sammenlignes beskæftigelsesudvikling for de 25-34-årige danskere med 25-34-årige schweizere og hollændere. Schweiz og Holland har begge i perioden 2005-2022 ligget i top, når det kommer til unge voksnes beskæftigelsesgrad. Samtidig har begge lande veludviklede velfærdssamfund og uddannelsessystemer, som på mange måder ligner det danske⁴

Det er vigtigt at understrege, at analysen i sig selv ikke siger noget om, hvorvidt den schweiziske eller hollandske model er bedre end den danske.

Analysen viser derimod, at der med den danske model udover åbenlyse fordele følger ulemper. Det er vigtigt at være bevidst om begge dele, når diskussionen går på, hvordan vi som samfund vil håndtere, at vi de kommende år bliver færre om at forsørge flere.

³ Se metodeafsnit til sidst.

⁴ De danske, schweiziske og hollandske erhvervsuddannelsessystemer klassificeres alle sammen som vekseluddannelsesystemer (et system, hvor man veksler mellem skole og praktik).

Beskæftigelsesgraden for de 25-34-årige er faldet

Hvor Danmark tilbage i 2005 kunne bryste sig af den 7. højeste beskæftigelsesgrad for de 25-34-årige, lå Danmark sidste år på en 20.-plads, jf. figur 1.

Danmark er siden 2005 gået fra en 7. til en 20. plads ud af 30 europæiske lande

Beskæftigelsesgrad for 25-34-årige: Danmarks placering blandt EU/EØS-lande (2005-2022)

Kilde: SMVdanmark pba. Eurostat

Figur 1

Det dækker over, at siden 2017 har Danmark oplevet en pæn fremgang i beskæftigelsesgraden blandt de 25-34-årige, jf. figur 2. På trods heraf, er der langt til de lande, hvor beskæftigelsesgraden er højest.

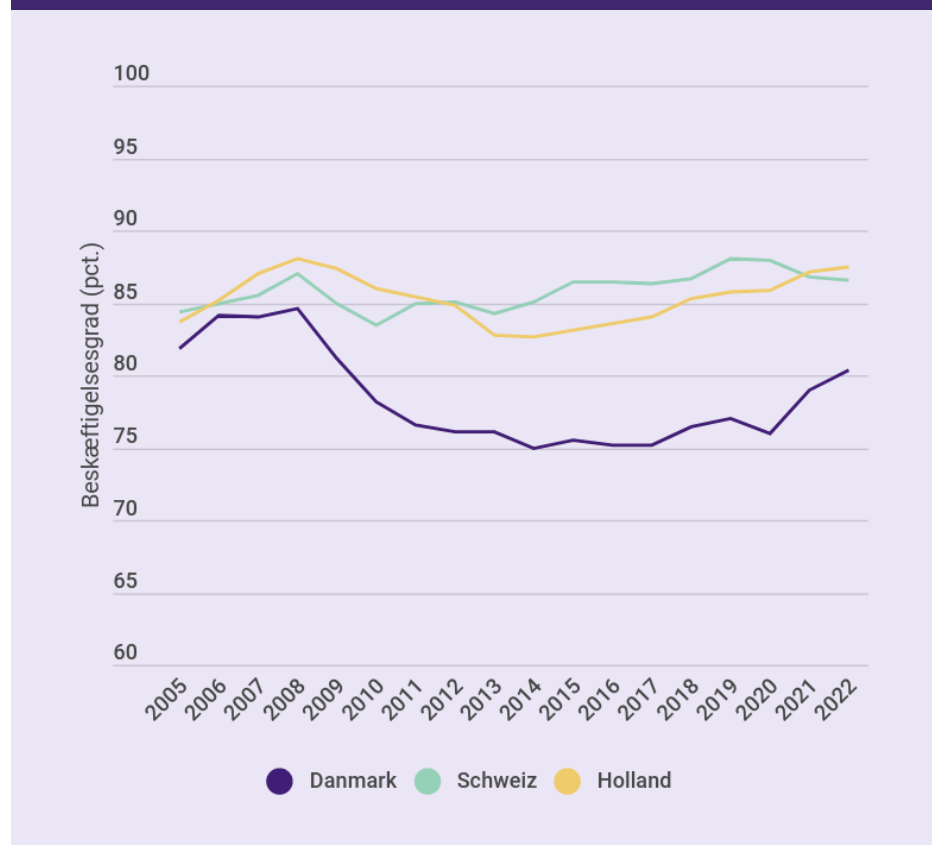
Schweiz og Holland er de to lande, som i perioden 2005-2022 har haft de højeste beskæftigelsesgrader for samme aldersgruppe.

Gabet i beskæftigelsesgraden mellem Danmark og Schweiz er vokset fra 2,6 pct.-point i 2005 til 6,2 pct.-point i 2022, mens gabet i beskæftigelsesgraden mellem Danmark og Holland er vokset fra 1,8 pct.-point til 7,2 pct.-point i samme periode.

På trods af
buldrende
højkonjunktur
halter danskere
stadig efter
schweizerne

Dette på trods af, at konjunktursituationen i Danmark i 2005 var noget mildere end i 2022, hvilket – alt andet lige – bør betyde, at gabet i 2022 var mindre frem for højere⁵.

Udviklingen i beskæftigelsesgraden for 25-34-årige danskere, hollændere og schweizere (2005-2022)

Kilde: SMVdanmark pba. Eurostat

Figur 2

Udviklingen siden finanskrisen på tværs af køn er forskellig

Under 00'ernes højkonjunktur blev forskellen i beskæftigelsesgrader mellem 25-34-årige danskere og schweizere hhv. hollændere mindre.

Herefter voksede forskellen i beskæftigelsesgrader frem til, at de toppede i perioden 2015-2020. Siden da er forskellene indsnævret med godt 2 pct.-point ift. Holland og godt 5 pct.-point ift. Schweiz. På trods af at dansk økonomi ifølge mange økonomer er i fare for at blive overophedet, er der således stadig et markant efterslæb.

⁵ Finansministeriet ([link](#))

Gabet er
indsnævret,
men der er
lang vej
endnu

Udvikling i beskæftigelsesforskellen mellem 25-34-årige danskere, hollændere og schweizere (2005-2022)

Kilde: SMVdanmark pba. Eurostat

Figur 3

Forskellene i beskæftigelsesgraden kan skyldes mange forskellige forhold, herunder uddannelsesmønstre og måden, som skatte- og overførselssystemet er indrettet på.

For eksempel har personer med en videregående uddannelse typisk en højere beskæftigelsesgrad end personer med en uddannelse på grundskoleniveau.

Hvad bruger de tiden på?

At være i beskæftigelse er kun én ud af mange forskellige måder at bruge hovedparten af sin tid på. Danskernes lavere beskæftigelsesgrad kunne også skyldes, at de i højere grad er i uddannelse eller på barsel.

Der er ikke mulighed på baggrund af Eurostats data at afklare, hvad de 25-34-årige bruger tiden på, hvis de ikke er i arbejde. Danmarks Statistik opgør imidlertid statistikken »Offentligt forsørgede under folkepensionsalderen«, som giver et samlet billede af, hvor meget, de 25-34-årige mænd og kvinder trækker på de forskellige

indkomsterstøttede offentlige ydelser. Dermed får vi et billede af, hvad de i stedet bruger tiden på.

Statistikken med SU går ikke længere tilbage end 2008. Det har imidlertid begrænset betydning ift. at forklare en lavere dansk beskæftigelsesgrad, idet beskæftigelsesgraden for de 25-34-årige i Danmark stadig var meget høj i 4. kvartal 2008 (84,1 pct.), jf. ovenfor.

Af statistikken fremgår det, at andelen af befolkningen, som er offentligt forsørgede, steg fra 24,9 pct. i 4. kvartal 2008 til 28,3 pct. i 4. kvartal 2022.

For mænd er stigningen fra 18,7 til 22,5 pct., mens den for kvinder går fra 31,2 til 34,3 pct.

Kvindens højere andel på offentlig forsørgelse kan i høj grad tilskrives barsel. I 4. kvartal 2008 var det 10,4 pct. af kvinder i alderen 25-34, som modtog barselsdagpenge. Imidlertid er den andel faldet med knap en fjerdedel til 8,0 pct., jf. figur 6.

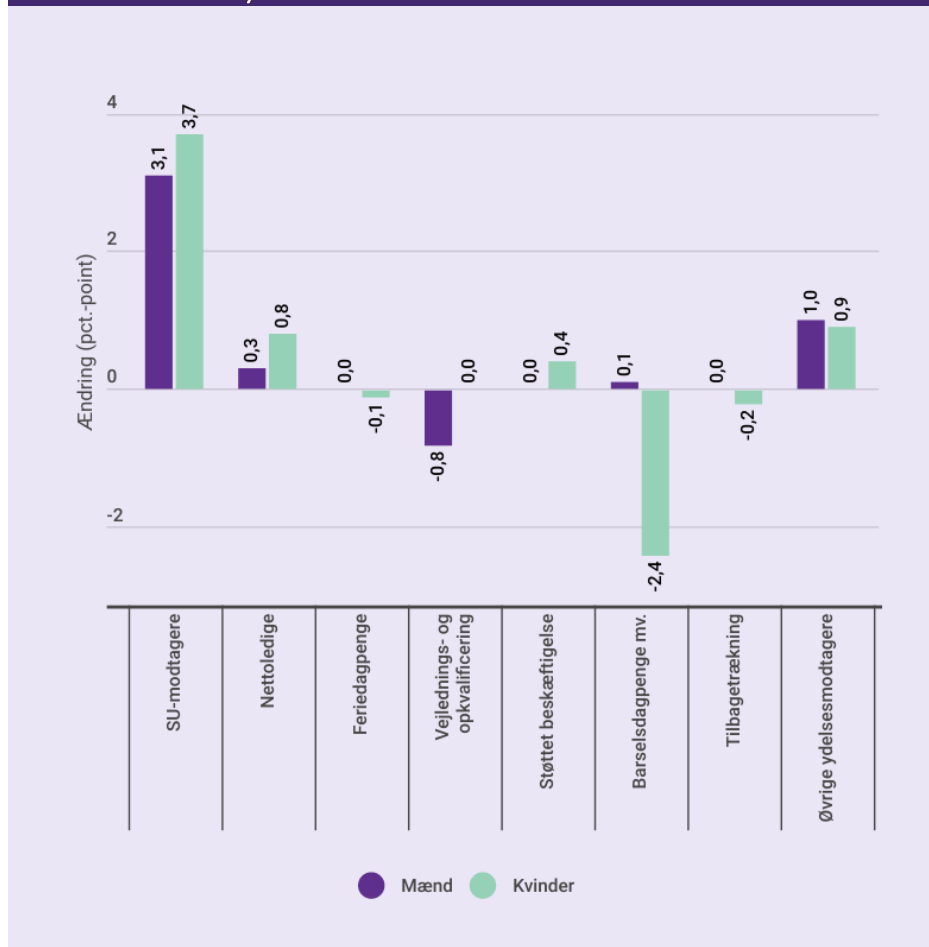
Selvom en vis andel af SU-modtagere har deltidsbeskæftigelse, er beskæftigelsesgraden for gruppen under uddannelse generelt lav.

At være studerende eller på barsel er ikke nødvendigvis problematisk, da begge aktiviteter langt hen ad vejen kan betragtes som investeringer, som kan komme samfundet til gode.

Udviklingen i andelen, som er ledige, i støttet beskæftigelse, er hel eller delvis pensioneret eller på øvrige ydelser (oftest pga. midlertidigt tab af erhvervsevne) kan til gengæld være et tegn på et problem, og her er udviklingen bekymrende. Siden 2008 er andelen af mænd i ovenstående gruppe vokset fra 11,9 til 12,5 pct., mens andelen for kvinder er vokset fra 11,7 til 13,5 pct.

Udviklingen drives af flere studerende, ledige og syge

Procentvis ændring i andelen af 25-34-årige mænd og kvinder, som modtager indkomsterstøttede offentlige ydelser (4. kvartal 2008 frem til 4. kvartal 2022).

Kilde: SMVdanmark pba. Danmarks Statistik
Anm: Opgjort i fuldtidspersoner.

Figur 4

En hypotetisk beregning viser, at hvis 25-34-årige danskere havde lige så stærk en beskæftigelsesgrad de 25-34-årige schweizere ville beskæftigelsen have været ca. 40.300 fuldtidspersoner højere⁶. Var beskæftigelsesgraden som i Holland ville beskæftigelsen være 43.500 personer højere.

Det svarer til en BNP-virkning på 41,2 mia. kr. (2022-niveau), eller 1,3 pct. og en saldo-virkning på 9,0 mia. kr. (2022-niveau).

⁶ Se metodeboks.

Konklusion og politikforslag

På trods af en buldrende højkonjunktur, så sakker Danmark bagud internationalt set, når det angår de 25-34-åriges beskæftigelse. På tværs af køn og uddannelsesniveau er Danmark dårligere til at få de unge voksne i job end i Schweiz – et land med en uddannelseskultur, som på mange måder ligner det danske.

I stedet for at arbejde eller stifte familie er de 25-34-årige danskere i højere grad på SU, ledige eller på forskellige sygdomsydelser såsom sygedagpenge, ressource- eller jobafklaringsforløb.

Det er glædeligt, at flere uddanner sig mere. Men målet er ikke at være længst mulig tid på skolebænken. Læring foregår i høj grad også på arbejdspladsen, hvad erhvervsuddannelserne netop er gode eksempler på. Faglærte har generelt set en høj beskæftigelsesgrad både under og efter uddannelsen.

Den nye regering ønsker at løfte beskæftigelsen med i alt 45.000 fuldtidspersoner. Heraf skal 11.000 findes gennem uddannelsesreformer. På baggrund af dette, anbefaler SMVdanmark:

- At SU'en på kandidatdelen omlægges til et lån – evt. med forlænget løbetid.
- At dimittenddagpengene reduceres til 7.500 kr.
- At der sættes et klart mål om, at en større andel af hver årgang opnår en erhvervsfaglig ungdomsuddannelse med langt bedre mulighed for senere at uddanne sig til bachelor- eller kandidatniveau efter nogle års erhvervs erfaring (evt. på deltid).
- At der foretages et substantielt kvalitetsløft af erhvervsuddannelserne, så flere elever påbegynder og gennemfører en erhvervsfaglig uddannelse.
- At praksisfaglighed fylder langt mere i grundskolen, så eleverne introduceres til erhvervsuddannelserne. Blandt andet gennem mulighed for at gå på erhvervsuddannelsesrettede linjer i grundskolen.

Kontakt

Seniorøkonom Thomas Gress, tlf. 51 90 50 91, gress@SMVdanmark.dk, SMVdanmark, maj 2023

Metode til beregning af virkning på beskæftigelse, BNP og offentlige finanser

- Det hypotetiske beskæftigelsespotentiale beregnes ved at tage forskellen i beskæftigelsesgraden mellem Danmark og Schweiz på 6,3 pct.-point (eller 7,2 pct.-point for Holland) i 2022 og multiplicere denne med antallet af 25-34-årige danskere i 2022 (786.000), og herefter korrigerer for forholdet mellem gennemsnitlige arbejdstid (1.357 timer i 2022) med fuldtidsnorm (7,4 timer x 222 arbejdsdage). Dermed tages der udgangspunkt i den faktiske frem for den strukturelle beskæftigelse. Beregningen skal alene opfattes som illustrativ, og ikke som et bud på et sikkert potentiale.
- Til beregning af BNP og saldopotentiale anvendes samme metode som AE-rådet⁷: BNP-potentialet opgøres ved brug af stilleskrueberegninger fra Skatteøkonomiske Redegørelse 2021. BNP-virkningen som følge af øget arbejdsudbud ved en lempelse af AM-bidraget (på 1,14 mio. kr. pr. fuldtidsbeskæftiget, 2022-niveau) opregnes proportionelt med beskæftigelsesvirkningen på 40.300 personer. Herudover korrigeres der for, at 25-34-åriges gennemsnitlige løn er på ca. 90 pct. af gennemsnittet for det samlede arbejdsmarked.
- Saldovirkningen regnes på baggrund af de samme stilleskruer, hvor der tages udgangspunkt i det dynamiske provenu (på 0,22 mio. kr. pr. person) opregnet proportionelt med beskæftigelsesvirkningen (inkl. korrektion for, at unge har lavere løn end gennemsnittet).

⁷ Arbejdsudbuddet er sandsynligvis højere, end politikerne tror. December 2022.